

Fyrirverandi evnismisnýtari:

Orð og myndir
Dagny Joensen

Fólk lata eyguni aftur fyri misnýtslu

— tí er tað so umráðandi, at familja og kenningar ikki góðtaka, at ein persónur er evnismisnýtari ella alkoholikari

Birita Olsen, hevur jattað at siga søgu sína fyri Sosialinum, fyri at hjálpa teimum, sum hava somu trupulleikar sum hon sjálf hevur fingið heilsu- bót fyri. Á SAA stovninum í Íslandi fekk hon viðgerð fyri trimum árum síðan. Um hvussu viðgerðin fer fram og hvussu ein misnýtari virkar fyri at fáa tablettir og onnur rúsdandi evni, sigur Birita Olsen frá í greinini

— Eg hevði riggað væl í panelinum, tá almennur fundur um hashmisnýtsluna í Føroyum varð hildin í Læraraskúlahøllini á sinni.

— Hóast rúsað av valium tablettum, kundi eg eldhugað gingið inn fyri at bannað hash. Eg kundi væl myndað ein hugnalig og vælmeint mamma.

Hetta sigi eg bert fyri at visa á, hvussu dupultmoraliskur ein verður, tá misbrúk — av einum ella øðrum slag, brytur persónleikan niður.

Tað er Birita Olsen, ættað úr Fuglafirði, sum sigur sína søgu um tablettmisnýtslu, sum hon var bundin at í fleiri ár.

Í dag er Birita Olsen 33 ára gomul. Hon varð bundin av valium tablettum rættuliga tidliga, um 25 ára aldur. Hon heldur sjálf, at tíðarskeiðið, frá hon byrjaði, til tað tók yvirhond og hon var greið yvir stöðu sína, var so stutt, at tað lætti um møguleikarnar at fáa heilsubót. Nú hevur hon verið tablettfri í trý ár.

— Tí er tað umráðandi, at fólk sum eru alkoholikarar — óansæð um tað er hash, tablettir ella alkohol, koma nóg tidliga í viðgerð. Tá er persónleikin kanska ikki so niðurbrotin, og krevur ikki so langa viðgerð.

— Frá eg var 27 ár og fram til um 30 ára aldur, mentist misnýtslan so mikið, at eg fyri mær sjálvari ásannaði, at tað ikki var rætt. Eg var tá so

niðurundirkomin, at eg altið noyddist at hava tablettir til at taka. Ringdi onkur og segði frá óhugnaligari hending ella kreppa var onkustaðni, so noyddist eg at taka Valium. Hevði eg ikki nóg mikið í hesum, so drakk eg rúsdrekka tí so var ávirkanin stór.

— Tá var eg so niðurundirkomin í moralskum timburmonnum, at eg ikki tordi at siggja veruleikan í eyguni! — Stutt sagt, eg var eitt menniskjansligt vrak.

Hvussu fekk tú fatur í so nógvum tablettum?

— Tað er als eingin trupulleiki at fáa tablettir. Birita flennur: — Ja, um eg var stödd í Hollywood, so hevði eg fingið fimm stjørnur upp á standandi fót. So væl dugði eg at spæla komediu. Eg hevði allar heimsins trupulleikar at leggja fram fyri læknan, sum prógv fyri, hvussu sjúk og illa fyri eg var.

Heldur tú, at tað var rætt av læknum, at geva tær tablettir í so stórum mongdum?

— Tað er ikki at leggja læknum til last, at teir geva tablettir. Eg kann geva tær eitt dømi: — Um ein krabbameinsjúklingur ikki vil fara á Finsen fyri at fáa viðgerð fyri sjúkuna, so vil læknið hóast alt geva honum heilivág, so hann ikki pinist. Hetta halda vit vera í lagi, tí talan er um sjúku. At verða bundin at tablett ella øðrum rúsdandi evnum er minst lika so stórt brek, men her er tað sjúklingurin sjálfur, sum noyddist at áanna, at hann hevur brúk fyri heilsubót. Tað er ikki lækna sum hava skyldina, leggur Birita afturat.

Tá tú var doyvd í Valium, var tað so ikki torført at virka í gerandisdegnum?

— Nei, hóast eg var ávirkað, so fekk eg eisini yvirskot. Eg virkaði eins væl og onnur. Var í vinnu og í fakfelagsarbeiði eisini.

Øll vistu, at eg var sjúk, og tey vistu ikki alt tað góða tey vildu gera fyri meg. Tað var ein góðkenning, sum eg kundi duva upp á, og sum eg brúkti, — væl og virðiliga!

Hevði tú viljað viðgingið tað, um tey søgdu, at tú vart misbrúkarari?

Gótskeggi, sum eisini er alkoholikari og hevur fingið heilsubót, kemur sær upp í prátið.

Bernhard: — Tað var ein sjálfvølgja, at Birita var sjúk, øll góðtøku tað. Verri var við mær. Eg var alkoholikari, sum var fremst á fótbóltsvøllum og aðrastaðni, har fólk hittust í góðum lag, — altið við einum «tarvi» í hond. — Tað var eins og sjónligari at eg var misbrúkarari. Eg roykti hash og drakk, — hvørt um annað. Tá kenningin var upp á tað besta, so stak eg t.d. út í kortið, hvat eg skuldi siga við arbeiðsformannin, næsta dag, tá eg kom til arbeiðis. Eg var klókasti maður í heiminum, og segði øllum kring meg, hvussu bytt tey vóru.

— Tá eg vaknaði um morgunin, mintist eg alt aftur, sum eg hevði hugsað og gjørt. — Tað var ræðuligt, tí tankar minir vóru «hol í høvdið». Eg bleiv bangin fyri, hvussu eg skuldi koma gjøgnum dagin, og hvat eg skuldi gera, fyri at gloyam tað, sum eg hevði hugsað náttina fyri.

— Síðan ásannaði eg, at rúsdrekka var trupulleikin, tí tað fekk eg villar planir um, hvat eg skuldi avrika. So var betur bert at roykja hash, tí tað bleiv eg bara doyvdur. Tá gjørdi eg ongum ónáðir!

— Veruleikin var tann, at eg átti eitt kilo av hashi, sum eg goymdi fyri annan mann. Undanførlan hjá mær var helst, at her hevði eg evnið inni, og tí ikki noyddist at leita upp brennivín.

— Við brennivínum er tað soleiðis, at tú drakk til alt var uppi. Her er lógávan í Føroyum so væl

Birita Olsen: — Tað er umráðandi, at alkoholikarar koma til viðgerð so skjótt sum gjørligt. M.a. tí havi eg latið blaðnum søgu mína, sum skal skiljast sum ein roynd at hjálpa fólki, sum eru niðurundirkomin av evnismisnýtslu ella rúsdrekka

innrættað, at myndugleikarnir áseta, nær tú hevur fingið nóg mikið, og nær tú skal hava tær!

Birita: — Tí er tað ikki gott, at vit hava rúsdrekka, sum ásetur, hvat hvør skal hava. Tá fóru alkoholistar skjótari til grunda, og kundu fingið heilsubót, sum munaði. Nú gera vit tað soleiðis, at fólk í stórt áramál niðurbrotast. Tá tey eru misnýtarir stórt áramál, tekur tað so mikið longri tíð, at fáa tey á fótur aftur.

— Tað er eisini nógv lættari at góðtaka, at menn eru alkoholistar, tað semir seg eins og ikki fyri kvinnur. Tí fáa kvinnur nógv skjótari viðgerð. — Eftir minum tykki, er tað einasti fyrimunur, sum kvinnur her á landi hava, í mun til aðrastaðni, sigur Birita.

Bernhard: — Eg havi mangan tosa við alkoholistar um at roykja hash, — eitt nú teir, sum drekka barbersprit. Eingin er skjótari at fordøma hash enn hesir. Teir kundu skotið ein mann, um teir vistu, at hann roykti hash.

Hetta er besta dømi um dupultmoral, og hvussu menniskjað fer í tvíningar, tí tað er niðurundirkomin í misnýtslu.

Birita: — So kunnu vit tosa um hash hundar og ungfólk sum drekka so nógv. — Hvat munar tað, tá landið er rokult av øllum sløgum av narkotika?

Birita skoytir uppi, at tey als ikki fordøma nakað slag av misbrúki, og at tað er lika mikið, hvat slag av evni, ið verður nýtt: Veruleikin er tann, at fólk sum gerast misbrúkarar eru sjúk. Fáa vit tey at góðtaka tað sum eitt brek, so er møguleiki fyri at fáa heilsubót.

Okkara uppgáva er at ansa okkum sjálvi, at vit ikki detta úti aftur. Uppgáva okkara er eisini at hjálpa og stuðla teimum, sum eru alkoholistar, at tey kunnu fóta sær aftur.

— Vit góðtaka rúsdrekka á tann hátt, at vit ikki koma okkum upp í, um onnur drekka. — Einasti setningur er, at vit halda heim okkara alkoholfri. Vit ásanna, at vit eru alkoholikarar. Sjúkan

hevur við sær, at vit tola ikki tablettir, narkotika ella rúsdrekka.

Tosaði við beiggjan

Birita Olsen segði Martin, beiggja sínum frá tablettunum, hon var bundin av. Tað var Martin Gøtskeggi, sum býr í Íslandi. Hann hevði verið á SAA stovni í Íslandi, har hann hevði fingið viðgerð fyri alkoholismu.

— Eg tók meg saman og royndi at fara til Íslands. Eg hevði als ongur vónir um, at tað fór at hjálpa mær. — Tað var mest sum fyri at ugga Martin, tí hann hevði roynt at hjálpt mær.

Um viðgerðina

— Her vil eg viðmerkja, at tað er umráðandi, at fólk fáa viðgerð rættstundis. Gevur tú tær sjálvum ein tjans, so royn tað besta, sum tú ert ment. Tú bindur teg ikki til nakað. — Tað var í 1981, at Birita fór til Íslands. Hon var innlögð á SAA stovn, har alkoholikarar koma, fyri at verða aveittraðir.

Fyrstu 10 dagarnir